

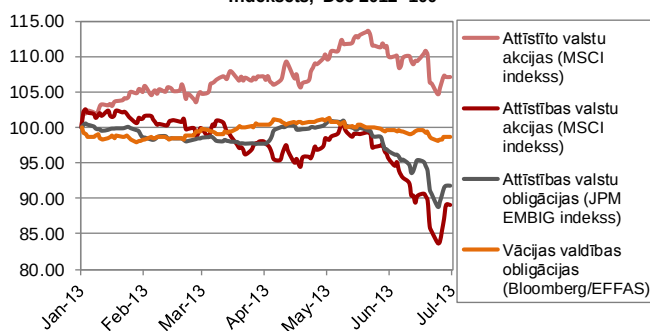
Pensiju fondu **apskats**

Nr. 6 | 2013. gada I pusgads

I Tirgus apskats

Pēc ļoti veiksmīgā 2012. gada, kad straujus cenu pieaugumus uzrādīja praktiski visi pasaules finanšu tirgus sektori, un Latvijas valsts fondēto pensiju plāni ieguldītājiem nodrošināja vidējo peļņu tuvu 10%, 2013. gada pirmā puse investīciju rezultātu ziņā pagājusi daudz piezemētāk. Ja atceraties, viens no būtiskākajiem investoru optimisma iemesliem jau ilgāku laiku bija pasaules vadošo centrālo banku, un it īpaši, ASV Federālo Rezervju Sistēmas (FRS) realizētie ekonomikas monetārās stimulēšanas pasākumi. Šī gada maijā FRS vadība deva mājienu, ka pateicoties līdzšinējiem mēriem, Amerikas ekonomika ir pietiekami labā stāvoklī, lai būtu iemesls apsvērt stimulu apjomu samazināšanu. Informācija par ASV monetārā kursa iespējamām izmaiņām izraisīja salīdzinoši nozīmīgi korekciju visās aktīvu klasēs, sākot no pašiem drošākajiem un kvalitatīvākajiem vērtspapīriem pasaulē kā ASV un Vācijas valdību obligācijas, līdz pat attīstības valstu akcijām.

Finanšu tirgus segmentu sniegums
Indeksā, Dec-2012=100

Avots: Bloomberg, Latvijas Komercbanku asociācija

Par finanšu rezultātiem kopš gada sākuma, pēc 2013. gada otrajā ceturksnī piedzīvotās korekcijas. Labāko sniegumu šī gada pirmajos sešos mēnešos sniegumu uzrādījušas akcijas. Pasaules akciju tirgus kopējā indeksa *MSCI All-Country World Index* vērtība ir pieaugusi par 4,7%. Tomēr tas noticis galvenokārt uz ASV akciju tirgus rēķina, kurš par spīti jūnija korekcijai kopš gada sākuma ir pieaudzis par iespaidīgiem 12,5%. Tajā pašā laikā, neskatot ASV, pasaules akciju tirgus indeksu vidējais rezultāts kopš gada sākuma ir minus 1,75%. Atdeves spektra negatīvajā galā ir attīstības valstu akciju tirgi, kas maijā un jūnijā un attiecīgi arī pusgada laikā ir zaudējuši aptuveni 10%. Kā jau minējām, bažas par monetāro stimulu samazināšanu, kas klasiskā izpratnē

nozīmētu arī centrālo banku bāzes procenta likmju celšanu, izraisīja arī fiksēta ienesīguma cenu korekciju. Cieta gan attīstības valstu obligāciju tirgi (tostarp Latvijas valdības eiroobligācijas), gan arī tā saucamās „etalona obligācijas” – par visdrošākajiem un kvalitatīvākajiem uzskatītie ASV un Vācijas valdību vērtspapīri, kuru vidējā atdeve sešu mēnešu laikā bija ap mīnus 1,5-2,5%.

II Valsts fondēto pensiju plānu sniegums

Tēlaini izsakoties, 2013. gada maijā un jūnijā pasaules finanšu tirgi piedzīvoja „perfekto vētru” – kad cenas samazinājās pilnīgi visam. Taču, neskatoties uz salīdzinoši spēcīgo korekciju, Latvijas valsts fondēto pensiju plānu vidējais sniegums 2013. gada pusgadā ir noturējies pozitīvā teritorijā. Salīdzinoši labāk ir klājies aktīvās kategorijas plāniem, kuru vidējais ienesīgums sešos mēnešos ir bijis pozitīvs 0,36% apmērā. Tas skaidrojams ar salīdzinoši lielāko akciju klātbūtni šo plānu struktūrās. Sabalansēto un konservatīvo plānu vidējais ienesīgums kopš gada sākuma bijis attiecīgi -0,28% un -0,56%.

VFPS plānu sniegums uz 2013. gada jūnija beigām

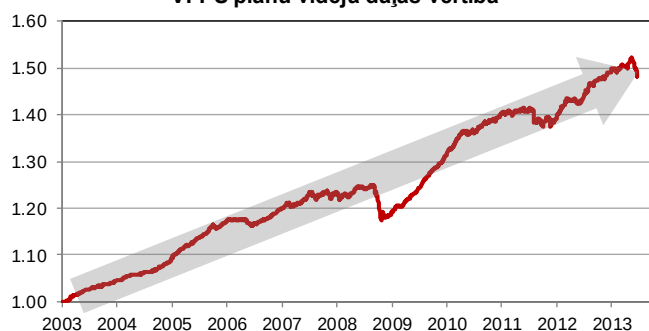
Konservatīvie plāni					
	Kopš gada sākuma	1 gads	3 gadi*	5 gadi*	10 gadi*
Vidējais ienesīgums	-0.56%	3.67%	3.75%	5.11%	4.27%
Sabalansētie plāni					
	Kopš gada sākuma	1 gads	3 gadi*	5 gadi*	10 gadi*
Vidējais ienesīgums	-0.28%	4.46%	3.40%	4.00%	4.14%
Aktīvie plāni					
	Kopš gada sākuma	1 gads	3 gadi*	5 gadi*	10 gadi*
Vidējais ienesīgums	0.36%	5.27%	3.77%	3.21%	3.71%
Visu plānu vidējais ienesīgums	0.04%	4.74%	3.73%	3.82%	3.89%

* - ienesīgums vidēji gadā

Avots: www.manapensija.lv

Ņemot vērā pasaulē un Latvijā pastāvošos procenta likmju līmeņus un pasaulē un Latvijā novērojamos ekonomikas izaugsmes tempus, būtu naivi un nepamatoti cerēt uz investīciju atdevi tuvu 10% gadā. Pēc straujiem kāpumiem nāk pauzes, savukārt cenu korekcijas rada pamatu virsnormas peļņai nākotnē. Ieskatoties aiz pasaules un vietējo finanšu tirgu diktētām investīciju peļņas rezultātu īstermiņa svārstībām, redzam, ka valsts fondēto pensiju sistēmas plānu ilgāka termiņa rezultāti joprojām ir labi – gada jeb 12 mēnešu vidējais ienesīgums bijis tuvs 5%, savukārt piecu un desmit gadu periodā vidējā tīrā investīciju peļņa bijusi ap 4% gadā.

VFPS plānu vidējā daļas vērtība

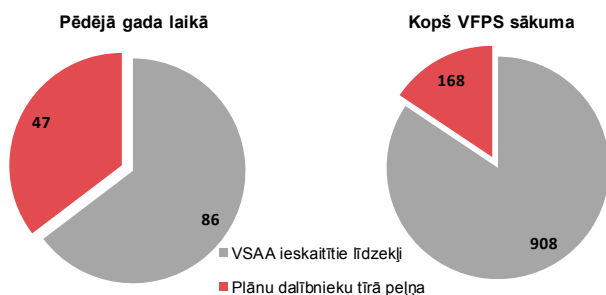
Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

VFPS plānu aktīvi

Saskaņā ar Latvijas Komercbanku asociācijas (LKA) informāciju, 2013. gada pirmā pusgada laikā valsts fondēto pensiju shēmas aktīvi ir auguši par aptuveni 40 miljoniem latu, līdz 1,07 miljardiem LVL. Savukārt gada laikā aktīvi palielinājušies par 133 miljoniem latu, no kuriem vairāk nekā trešdaļu jeb 47 miljonus ģenerējusi investīciju peļņa. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) pārskaitīto līdzekļu apjoms šajā pašā periodā bijis 86 miljonu apmērā. Te der pieminēt, ka 2013. gada maijs bija pirmais mēnesis, kad valsts fondēto pensiju shēmā VSAA ieskaitītajos līdzekļos novērojama gada sākumā paaugstinātās (no 2% uz 4%) sociālo iemaksu likmes ietekme.

Kopš VFPS darbības sākuma 2003. gadā aktīvu pārvaldītāji shēmas dalībniekiem nopelnījuši gandrīz 170 miljonus latu. Šī summa ir tirā investīciju peļņa, no kuras jau ir atskaitītas atlīdzības pārvaldītājiem, turētājbankām un citas izmaksas. Vidējais uzkrājums uz vienu shēmas dalībnieku 2013. gada jūnija beigās pieaudzis līdz 890 latiem.

VFPS plānu aktīvu kompozīcija, miljonos LVL

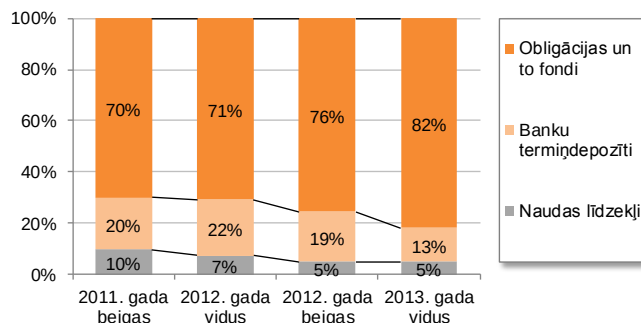
Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

Plānu investīciju struktūra

Saskaņā ar LKA apkopoto informāciju, 2013. gada pirmajā pusgadā konservatīvajos plānos par 6 procenta punktiem (pp) līdz 82% no aktīvu vērtības palielināts obligāciju un to fondu īpatsvars. Obligācijas galvenokārt aizstājušas termiņnoguldījumus, kuru daļa sešos mēnešos samazinājusies

līdz 13%. Tas pamatā skaidrojams ar zemajiem termiņnoguldījumu likmju līmeņiem, kas aktīvu pārvaldītājus mudina raudzīties citu fiksēta ienākuma instrumentu virzienā.

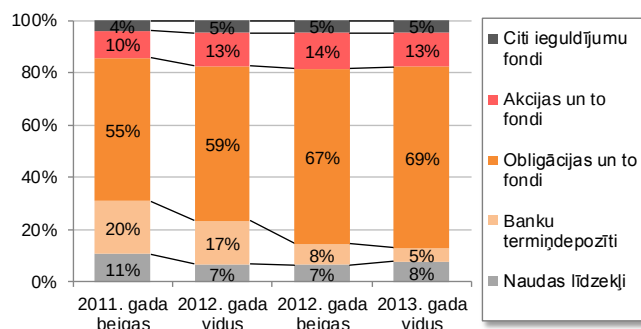
VFPS konservatīvo plānu instrumentu struktūra

Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

Sabalansēto plānu segmentā lielāko ieguldījumu daļu jeb 69% no aktīviem veido obligācijas un to fondi. Šo finanšu aktīvu īpatsvars pusgada laikā pieaudzis par 2 procenta punktiem, un arī šeit tas noticis galvenokārt uz banku depozītu īpatsvaram samazināšanās rēķina – depozīti veido vairs tikai 5% no sabalansēto plānu aktīvu kopējās vērtības. Otrā lielākā pozīciju (13% no aktīviem) veido akcijas un akciju fondi.

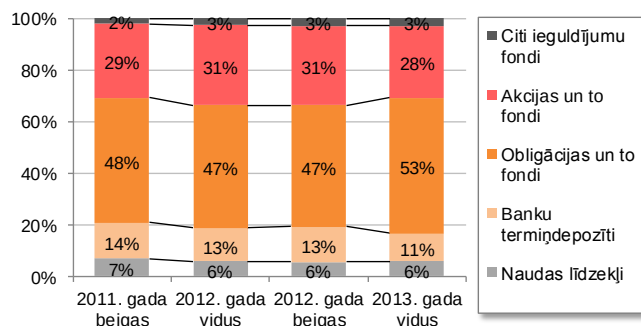
VFPS sabalansēto plānu instrumentu struktūra

Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

Aktīvo plānu kategorijā obligācijās un to fondos ieguldīti 53% no līdzekļiem, kas ir par 6 procenta punktiem vairāk nekā gada sākumā. Akciju un to fondu īpatsvars pusgada laikā nedaudz sarucis un jūnija beigās bija 28% no aktīviem. Līdzīgi kā pārējās kategorijās arī aktīvajos plānos samazināts termiņnoguldījumu īpatsvars. 6 mēnešos tas noslīdējis no 13% līdz 11% no aktīviem.

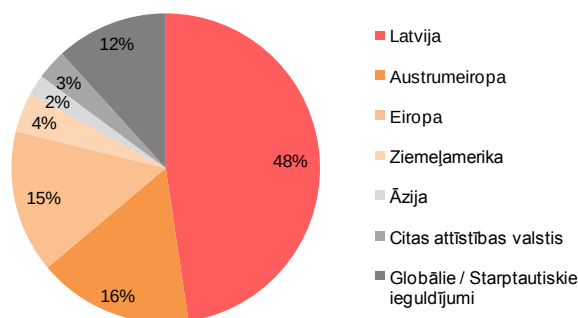
VFPS aktīvo plānu instrumentu struktūra

Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

Latvijas Komercbanku asociācijas apkopotie dati liecina, ka ieguldījumu reģionālajā griezumā nemainīgs līderis ir Latvija, kur ieguldīti 48% no visiem VFPS līdzekļiem. Latu izteiksmē tie ir vairāk nekā 500 miljoni. Lielākā daļa šo līdzekļu ieguldīti Latvijas valdības obligācijās. Īpatsvara ziņā Latvijai seko ieguldījumi Austrumeiropā un citviet Eiropā, kur novirzīti attiecīgi 16% un 15% no visiem aktīviem. Citos pasaules reģionos ieguldīts 21% no valsts fondētās pensiju shēmas līdzekļiem.

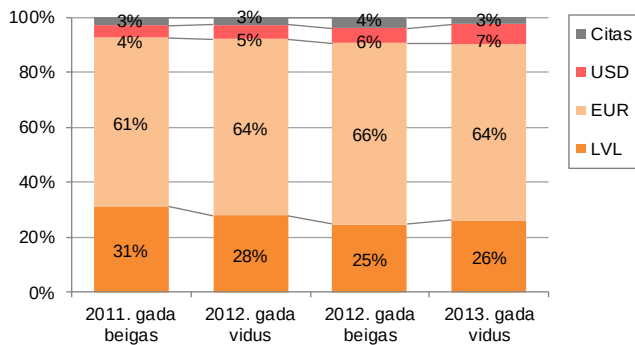
VFPS līdzekļu izvietojums pa reģioniem

Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

Valūtu sadalījumā pirmā pusgada beigās lielāko pozīciju jeb 64% no visiem līdzekļiem veido aktīvi, kas denominēti eiro. Sešu mēnešu laikā šis īpatsvars sarucis par 2 procenta punktiem, galvenokārt uz latu un ASV dolāru rēķina. Latos veikto ieguldījumu daļa veido 26% (+1pp kopš gada sākuma). Citās valūtās investēti 10% no VFPS plānu līdzekļiem.

VFPS ieguldījumu sadalījums pa valūtām

Avots: manapensija.lv, VSAA, Latvijas Komercbanku asociācija

Vispārējie dati

Uz 2013. gada jūnija beigām valsts fondēto pensiju shēmas ietvaros darbojas 8 aktīvu pārvaldītāji, kuri kopā pārvalda līdzekļus teju 1,1 miljarda latu vērtībā. Shēmas dalībniekiem iespējams izvēlēties starp 26 pensiju plāniem. No tiem 10 ir konservatīvas stratēģijas plāni, 4 ir sabalansētas stratēģijas plāni un 12 ir aktīvas stratēģijas plāni. Pārskata perioda beigās shēmā bija 1,2 miljoni dalībnieku. Lielākā daļa dalībnieku jeb aptuveni 745 tūkstoši ir izvēlējušies aktīvās stratēģijas plānus. Konservatīvos plānus izvēlējušies nedaudz virs 345 tūkstošiem dalībnieku, bet sabalansētos plānus – gandrīz 120 tūkstoši dalībnieku. Kopš 2013. gada sākuma VFPS dalībnieku skaits palielinājies par vairāk nekā 14 tūkstošiem.

III Privāto pensiju fondu sniegums

Pensiju 3. līmeņa jeb privāto pensiju plānu ienesīgumu 2013. gada 2. ceturksnī ietekmēja akciju cenu kritums maijā un jūnijā, kā arī fiksētā ienākuma procentu likmju kāpums, kas īstermiņā deva pensiju plānu aktīvu negatīvu pārvērtēšanu. Līdz ar to sabalansēto pensiju plānu rezultāti bija zemāki nekā aktīvajiem pensiju plāniem.

Aktīvo pensiju plānu 12 mēnešu vidējais ienesīgums uz ceturkšņa beigām sasniedza 6,76% gadā, savukārt sabalansēto plānu, kuros fiksētā ienākuma ieguldījumi pārsniedz 60% no kopējiem aktīviem, ienesīgums bija 4,27% gadā.

Visu pensiju 3. līmeņa plānu vidējais 12 mēnešu ienesīgums 5,16% gadā ir līdzvērtīgs pensiju 2. līmeņa plānu ienesīgam.

Pensiju 3.līmeņa plānu sniegums uz 2013.gada jūnija beigām

Sabalansētie plāni					
	Kopš gada sākuma	1 gads	3 gadi *	5 gadi *	10 gadi*
Vidējais ienesīgums	-0,37	4,27	3,51	3,42	4,49

Aktīvie plāni					
	1 gads	3 gadi *	5 gadi *	10 gadi*	
Vidējais ienesīgums	0,42	6,76	3,86	2,01	3,41

Visu plānu vidējais ienesīgums	0,00	5,16	3,72	2,84	4,10
--------------------------------	------	------	------	------	------

* - ienesīgums vidēji gadā

Avots: Latvijas Komercbanku asociācija

Savukārt ilgāka termiņa pensiju plānu ienesīgums ir samērā stabils, it sevišķi sabalansēto pensiju plānu grupā. Pirms 10 gadiem veikts ieguldījums pensiju 3.līmenī ir nodrošinājis investīciju atdevi virs 4% gadā.

Privāto pensiju plānu aktīvi

2013. gada 2. ceturksnī privātajos pensiju fondos uzkrātā pensiju kapitāla vērtība palielinājās par 1,3 miljoniem latu jeb 1% un sasniedza 149,3 miljonu latu. Pensiju plānu aktīvu pieaugumu galvenokārt ietekmēja dalībnieku iemaksas 5,7 miljonu latu apjomā, gan dalībniekiem izmaksātais kapitāls 1,8 miljonu latu apjomā.

Jāatzīmē, ka šī gada 2. ceturksnī ir samazinājies privātpersonu individuālo iemaksu īpatsvars līdz 72% (3,6 miljoni latu) no 75% no kopējā iemaksu apjoma privātajos pensiju fondos, savukārt darba devēju veikto iemaksu īpatsvars 1,6 miljonu latu apjomā, salīdzinot ar 2013. gada 1. ceturksni, ir palielinājies par 6% punktiem.

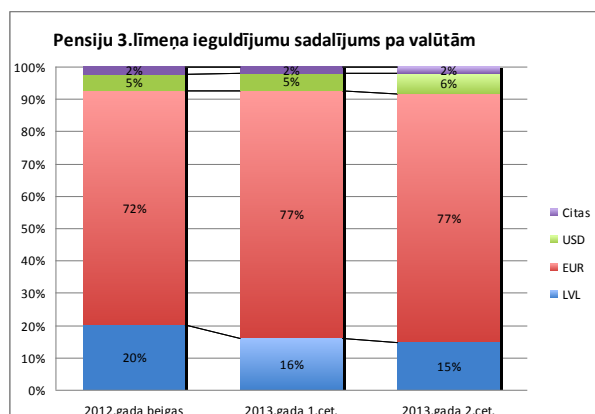
Vidējais uzkrātais privātās pensijas kapitāls sabalansētajos plānos sasniedza 1003 latus uz vienu dalībnieku, savukārt aktīvajos plānos – 446 latus uz vienu dalībnieku. Šāda atšķirība skaidrojama ar to, ka lielāko sabalansēto pensiju plānu darbības laiks pārsniedz 10 gadus, un līdz ar to sabalansēto plānu aktīvi sasniedz 66% no kopējiem pensiju 3. līmeņa aktīviem. Savukārt lielāko aktīvo pensiju plānu darbības laiks ir robežās tikai no 6 līdz 9 gadiem. Vidējais privātās pensijas kapitāls nozarē 2. ceturksnī ir nedaudz samazinājies – par 4 latiem, un sasniedza 697 latus uz vienu dalībnieku.

Plānu investīciju struktūra

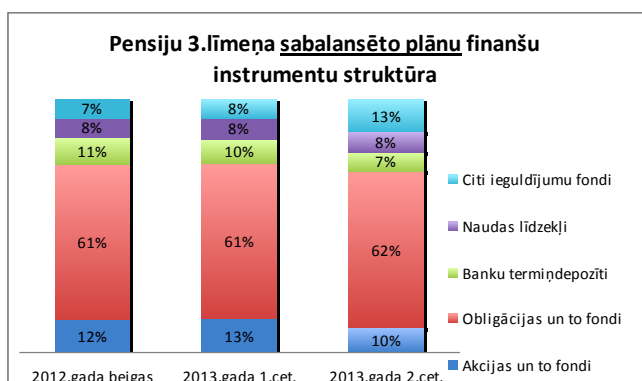
Arī pensiju 3. līmeņa pensiju plānu ieguldījumi galvenokārt tiek veikti eiro valūtā, līdzīgi kā pensiju 2. līmenī, kaut arī dalībnieki savu privātās pensijas kapitālu pārsvarā veido latos.

2013. gada 2. ceturksnī pensiju 3. līmeņa ieguldījumi eiro valūtā ir saglabājušies 77% līmenī, savukārt latu ieguldījumu ir sarukuši līdz 15%, un nedaudz palielinājies ieguldījumu apjoms ASV dolāros. Arī privāto pensiju fondu aktīvu ieguldījumiem pārsvarā tiek izmantota eiro valūta, ņemot vērā to, ka pievilcīgas latu ieguldījumu iespējas pēdējos gados ir sarukušas zemo depozītu un valsts iekšējā aizņēmuma vērstpapīru procentu likmju dēļ.

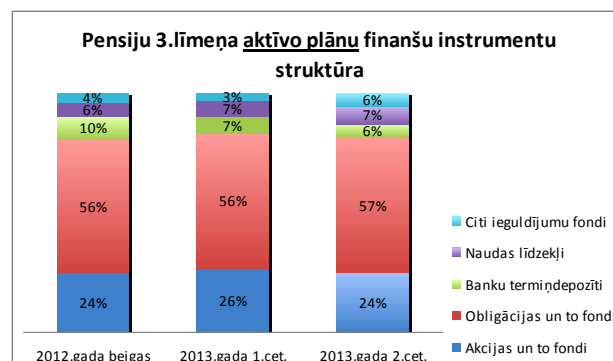

Sabalansēto pensiju plānu kategorijā 2013. gada 6 mēnešos obligāciju un to fondu īpatsvars ir nedaudz palielinājies – līdz 62% no kopējiem aktīviem. Būtiski samazinājušies ieguldījumi banku termiņnoguldījumos – par 3% līdz 7% punktiem zemo depozītu procentu likmju dēļ. Tāpat ir samazinājies akciju ieguldījumu īpatsvars akciju cenu krituma maijā un jūnijā dēļ.

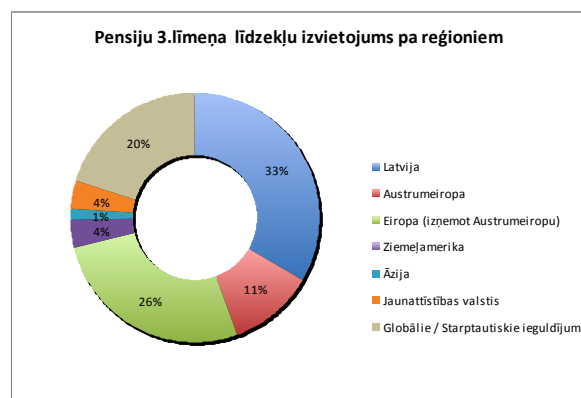

Aktīvo plānu kategorijā 57% no līdzekļiem ir ieguldīti obligācijās un obligāciju fondos, bet ieguldījumi akcijās un akciju fondos šī

gada 2. ceturksnī ir samazinājies par 2% punktiem līdz 24% no kopējiem aktīviem. Sakarā ar akciju cenu kritumu maijā un jūnijā ir pieauguši ieguldījumi citos ieguldījumu fondos, kā riska kapitāls un nekustamais īpašums.

Savukārt pensiju 3. līmeņa ieguldījumu ģeogrāfiskais izvietojums galvenokārt ir orientēts uz ieguldījumiem Latvijā (33% no kopējiem pensiju plānu aktīviem, kas ir samazinājies par 1% punktu 2. ceturksnī) un Rietumeiropā. Būtiski – par 8% punktiem ir pieaudzis globālo un starptautisko ieguldījumu īpatsvars.

Vispārējie dati

Uz 2013. gada jūnija beigām Latvijā darbojās 7 privātie pensiju fondi (6 atklātie pensiju fondi un 1 slēgtais pensiju fonds), kas piedāvā 19 dažādu pensiju plānus, kas atšķiras gan pēc līdzekļu ieguldīšanas stratēģijas (4 pensiju plāni ar sabalansētu ieguldījumu stratēģiju, 15 – ar aktīvu), gan pēc ieguldījumu valūtas (12 pensiju plāni Latvijā, 5 pensiju plāni eiro, 2 pensiju plāni ASV dolāros).

Kopumā pensiju 3. līmenī savus uzkrājumus veido 213 124 dalībnieku jeb 18% no pensiju 2. līmeņa dalībnieku skaita. Dalībnieku skaits 2013. gada 2. ceturksnī pieaudzis par 1% jeb 2861 personām. Vislielāko aktivitāti dalībai privāto pensiju shēmā izrāda privātpersonas, nevis darba devēji, kā tas ir parasts Rietumeiropā. Latvijā 74% no kopējiem pensiju 3. līmeņa dalībniekiem ir privātpersonas, kas veic iemaksas savā labā. Uz 2013. gada jūnija beigām Latvijā kopumā 961 uzņēmums veica iemaksas privātajos pensiju fondos par 55 767 saviem darbiniekiem.

Apskatu sagatavoja:

**LKA Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību komiteja
un LKA Privāto pensiju fondu komiteja**